

Křesťané a společnost [1968]

V úterý 9. dubna se v sále bohoslovecké fakulty J. Á. Komenského v Praze v Jirchářích, kde se už šest let konají pravidelné ekumenické semináře, sešlo početné shromáždění. Po dvaceti letech poprvé se tu takto společně setkali členové Akademické YMCA, z nichž někteří poznali dva koncentrační tábory za sebou, oddělené jen několika málo lety poválečnými. Ale nepřišli sem vzpomínat; bylo tu ostatně ještě víc lidí mladých. Sešli se na pozvání přípravného výboru Ekumenického hnutí inteligence a studentstva. Krátce po zahájení požádal předseda tohoto výboru profesor J. B. Souček člena tohoto výboru dr. Ladislava Hejdánka, aby přednesl text, který vyšel z práce výboru a který by měl sloužit jako východisko pro tvorbu programu (uvádíme jeho podstatnou část). Výsledkem několikahodinové diskuse bylo rozhodnutí doplnit přípravný výbor složený ze zástupců katolíků, evangelíků a obtížněji vymezitelných „sympatizujících“ ještě zástupcem církve československé a pověřit jej, aby zařídil vše potřebné a organizace se mohla co nejdříve ustavit. Protože se Ekumenické hnutí obrací především na mladou inteligenci, otiskujeme také část diskusního příspěvku jednoho z našich spolupracovníků, který se stal rovněž členem přípravného výboru.

(bb [= Bohuslav Blažek])

Když Ježíš posílal svých dvanáct žáků do světa, dal jim moc vyhánět zlé duchy a uzdravovat veškeré neduhy a nemoci. Právě v minulých letech jsme poznali, jak mohou „zlí duchové“ rozvracet nejen individuální lidský život, ale i lidská společenství a celé společnosti, jak dovedou převracet a ničit i nejlepší lidské programy a úmysly; dnes si s veškerou naléhavostí uvědomujeme, v čem byla a dosud je naše společnost nemocná a jak tíživé jsou některé její neduhy. Chápeme proto evangelium jako závazek a výzvu, abychom i dnes hledali slova a činy, které by osvobozovaly a přinášely radost a novou perspektivu všem.

Společenské důsledky evangelia nejsou ovšem prostě dány v nějaké hotové, uzavřené podobě, ale živé, napjaté svědomí je musí vždy znovu vyhledávat a rozpoznávat. Evangelium není zákon ani sbírka pokynů či nařízení; evangelium nikdy nevyzývá k přesnému vyplňování žádného zákona, ale jednou zákon naplňuje, jindy radikalizuje, někdy však i ruší. K tomuto svobodnému vztahu k zákonu nás vede nejen v případě mojžíšské tóry, ale uprostřed všech daných nařízení nebo zvyklostí, uprostřed navyklých a zaběhaných struktur lidského soužití. V tom je evangelium nenahraditelným zdrojem svobody k tomu, abychom mohli na sebe vzít právě nové závazky, abychom nově a pronikavěji chápali svou odpovědnost, abychom nezaslepeni a nesvázáni tím, co nás tíží a tlačí v dané chvíli, vykročovali vstříc novým úkolům a novým povinnostem,

které nám nikdo neukládá a nevnucuje, ale které na sebe sami bereme ze svobodného rozhodnutí a kterým rozumíme jako svému poslání. Evangelium nás vede především tam, kde je člověk a společnost v nouzi a v neštěstí, abychom nabídli svou pomoc; abychom člověku, obtíženému vinami, dovedli přinést zvěst odpuštění; abychom hladovým dali jíst a žíznivým pít; abychom měli oči otevřené také pro ty, kteří hladovějí po spravedlnosti; abychom na sebe brali břemena druhých a byli nablízku těm, kteří jsou osamoceni nebo bez pomoci. Evangelium nevede člověka po cestě sebezdokonalování, ale po cestě reálné, praktické služby. Nechceme proto důsledky evangelia omezovat na oblast individuální etiky, ale chceme jim rozumět jako programu cílevědomé, rozumně uvážené účinné práce, která se ovšem neobejde bez rozsáhlé intelektuální přípravy, organizačních opatření a zejména práce ve skupinách.

Protože rozumíme evangeliu jako výzvě pro všechny, nesmíme a nechceme klást žádné překážky nikomu z těch, kdo chtějí spolupracovat. Chceme být takové spolupráci otevření i na půdě našeho hnutí a nehodláme stanovovat žádné podmínky, jako je vyznání víry apod. Jsme přesvědčeni, že tam, kde se sejdem u společného díla a v praktickém plnění úkolů, které zavazují nás křesťany právě tak jako ty, kteří nevycházejí z evangelia, nemá rozdílnost našich východisek poslední závažnost a není na překážku. Tím nechceme nikterak relativizovat své vlastní přesvědčení a svá vlastní východiska. Domníváme se však, že cesta k jednotě nemůže spočívat v tom, že jeden názor bude uznán za pravý a všechny ostatní že musí být opuštěny. Proto vítáme rozhovor nejen o praktických záležitostech, ale také o principech. Víme, že teprve v rozhovoru s jinak orientovanými křesťany nebo i nekřesťany lépe porozumíme také sami sobě a svým pozicím, které nehodláme opouštět a k jejichž opuštění nehodláme vést ani druhé. Pokud jsme křesťané, jsme členy různých církví. Naše hnutí bude sice organizačně na církvích plně nezávislé, ale naprosto nechce oslabovat, nýbrž naopak posilovat loajalitu členů k jejich vlastním církvím. Tuto ekumeničnost chápeme velmi široce, tedy také ve vztahu k těm, kteří nejsou křesťany nebo se za ně nepovažují. I když organizaci, kterou chceme založit, chápeme jako křesťanskou a vůbec nás nenapadá nijak otupovat výrazně křesťanský charakter jejího zaměření, jsme nejen otevření širší spolupráci, ale chápeme svůj směr a své cíle jako příspěvek k cestě vsutku univerzální, cestě pro všechny. Nechceme být v zajetí partikulárnosti svého pojetí křesťanství a chceme je konfrontovat i s jinými pojetími, křesťanskými i zdánlivě nebo skutečně nekřesťanskými. Zvláště však chceme dbát na to, abychom dovedli neotřele, netradičně oslovit druhé lidi tak, aby nám dobře rozuměli a aby tak pro ně měla alternativní řešení, jaká hodláme předkládat, svou váhu a přesvědčivost. Chceme najít společnou řeč se všemi, kteří vážně usilují o

nápravu lidských záležitostí, a touto řečí vyslovit potom to, co považujeme pro sebe i pro všechny za rozhodující.

Chceme-li ve své práci položit zvláštní důraz na společenské důsledky evangelia a na jeho veřejné působení, musíme se stručně zmínit také o vztazích naší organizace k politice. Nechceme být politicky neutrální, ani doporučovat apolitičnost; politického života se chceme svobodně účastnit, politickou situaci hodláme společně analyzovat a hodnotit. Naše veřejné působení bude tedy politické, k politickým otázkám se budeme veřejně vyjadřovat, v důležitých chvílích budeme přesvědčovat veřejnost o správnosti svého hodnocení a svých návrhů; nikdy se však nehodláme žádným způsobem opírat o moc a mocenské prostředky. Právě tak jako naše organizace nemá být náhražkou církví, nemá být ani náhražkou politických stran. Nejsme a nechceme být zájmovým společenstvím, nehodláme sledovat partikulární ani společné zájmy křesťanů, nemíníme žádným způsobem stavět křesťany jako jednu část společnosti proti ostatním jejím částem. Nemíníme proto také pracovat na masovém základě a dodávat si tak váhy počtem svých členů. Důvěřujeme moci pravdy, soudné spravedlnosti a přesvědčivého argumentu. Proto máme v úmyslu založit své politické působení na důkladném poznání situace ve světle pravdy a na přesvědčování veřejnosti rozumným vyložením stanoviska a odhalováním klamů a omylů, a to všemi dostupnými komunikačními prostředky.

Jsme přesvědčeni o specifické a nenahraditelné úloze intelektuální práce v ekumenickém hnutí, jak mu rozumíme. Jediná skutečná jednota může být zakotvena v pravdě, neboť je jenom jedna pravda. Pravdu nelze poznat bez pronikavého intelektuálního úsilí. Intelekt má však podivuhodnou schopnost klamat sám sebe, není-li dostatečně konfrontován s konkrétní skutečností a s konkrétními úkoly. Skutečné poznání je vůbec možné pouze tam, kde v reflexi analyzujeme své vlastní jednání a kde se pokoušíme uchopit zpětně samy základy svého rozhodování. Proto chceme důsledně spojovat odhalování problémů, které unikají běžnému pohledu, s důslednou společenskou angažovaností, která je jediná s to nám otevřít oči, abychom tyto problémy sami uviděli. Bez jednání napříč zvyklostem, bez citlivého svědomí, neohlušeného žádným vnějším tlakem ani žádnými zájmy, bez důsledného hledání a nenalomeného vyslovování toho, k čemu jsme svým nejlepším vědomím vedeni, nám zůstane pravda skryta. Pravda nikdy není věcí pouhého přesného konstatování; za pravdu musíme vždy osobně ručit. Bez důkladné a precizní intelektuální práce se nám však i jednou nalezená pravda snadno promění v nepravdu, anebo se nám ztratí. Proto hodláme náležitou pozornost věnovat způsobu myšlení a také tady hledat sblížení, rozhovor až jednotu mezi rozmanitými tradicemi.

Po organizační stránce chceme pracovat na třech rovinách, totiž mezi středoškolskými studenty, mezi vysokoškoláky a mezi ostatní inteligencí.

Na každé z těchto rovin plánujeme vedle pravidelných schůzek užší semináře a studijní skupiny, ale také širší, veřejné schůze a besedy, někdy i kampaně v důležitých otázkách apod. Kromě programů místních skupin chceme pořádat také společné konference, tábory, brigády atd. V řadě bodů chceme spolupracovat s jinými domácími i zahraničními organizacemi, bude-li to účelné a možné. Chceme požádat některé církve, aby vyhradily v některém svém kostele místo a čas pro ekumenické, zejména studentské bohoslužby. Budeme-li mít prostředky, chceme uvažovat o vlastním časopisu, z počátku jistě alespoň oběžníku, později o edičním oddělení. Zvláště však bychom rádi všemi silami podporovali tvůrčí práci všeho druhu, která by směřovala k cílům, které nám jsou společné; snad najdeme časem možnosti, jak takovou podporu uskutečňovat. Chtěli bychom být jedním z intelektuálních center naší společnosti; především však bychom chtěli vytvářet komunitu nového typu, v níž by náročnost intelektuální práce nebyla na úkor vřelým lidským vztahům a vytvoření účinného lidského obecnství.